

deno. Část ceny tržové, která by připadla těmto věřitelům, se soudně uschová, pokud se všichni věřitelé neb aspoň většina jich (dle obnosu pohledávek jich počítaná) na tom neusnese, by obnos ten byl ponechán v uschování kupce, nebo by byl jiným způsobem na jich nebezpečí a proti jistotě vhodně uložen.

Řízení konkursní viz Konkurs, Nároky věřitelů konkursních, Podstata konkursní a Rozdělení podstaty konkursní.

Řízení nájemné viz Pacht a nájem.

Řízení nesporné (Soudnictví dobrovolné).

I. Pojem.

Nesporné řízení upravuje soudcovskou intervenci a spolupůsobení při vzniku, změně a zániku nesporných poměrů právních. Nesporné řízení ve své dnešní formě liší se podstatně od *jurisdictio voluntaria* římského práva, při níž legisakce sloužily k tomu, aby právním jednáním, při nichž souhlasná vůle stran se předpokládala, napodobením právního sporu dodalo se slavnostní formy. Sem náležely *manumissio per vindictam* a *in jure cessio*; při těchto právních aktech nebylo vůbec kontravindikace, poněvadž se při nich nejednalo o proces, nýbrž o uzavření právního jednání ve formě procesualní. Nesporné řízení jest protivou řízení sporného (*jurisdictio contentiosa*) tudíž činnosti soudů v záležitostech sporných. Objem řízení nesporného jest zákonnými předpisy přesně vymezen; činnost soudcova vzhledem k nesporným právním jednáním jest různá; mnohá z nich musí před soudem býti projednávána, jak tomu jest při projednání pozůstalosti, dozor a kontrola ve věcech poručenských a opatrovnických, péče o fideikomisy, soudcovské spolupůsobení při adopci, legitimaci a propuštění z moci otcovské, vedení knih pozemkových; jiné záležitosti naproti tomu jsou toho způsobu, že se toliko před soudem odbývají za tím účelem, aby se větší právní účinnost a jisté právní následky jejich zabezpečily. Tento obor nesporného řízení jest toliko fakultativní, neboť stranám jest na vůli ponecháno, chtějí-li při jednotlivých právních aktech použití soudcovské intervence a spolupůsobení čili nic. Sem náleží dobrovolný odhad a dobrovolná dražba, vyhotovení soudních vysvědčení, vidování opisů, ověření listin, zřízení testamentu a pod. Při této druhé skupině nesporného řízení připouští zákon též, že na místo soudce jiní veřejnou autoritou opatření funkcionáři mohou vstoupiti, tak na př. notáři při celé řadě záležitostí náležejících v obor fakultativního nesporného řízení, dále tlumočníci, zeměměřiči a jiní. Cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. bylo zavedeno soudní řízení v právních záležitostech mimo spory za tím účelem, aby jak úvodní patent poznamenává, toto nesporné řízení bylo upraveno ve všech korunních zemích způsobem souhlasným a předpisům občanského práva odpovídajícím.

Spočívá již v podstatě a v povaze této soudcovské činnosti, že se tu jedná o jiné cíle jurisdikční, než v řízení sporném, v němž soudce jest téměř výlučně vázán návrhy stran, kdežto v oboru nesporného řízení soudci se často ukládá povinnost úřední úkon předsevzítí již na základě jeho soudcovských povinností zákonem stanovených, aniž by musel iniciativy stran teprve vyčkati. Právem nazývá se tento obor urozeným soudnictvím (*adeliges Richteramt*), neboť soudci tu připadá vznešený úkol všemi prostředky, jež mu zákon poskytuje, často chrániti osoby, jež dle zákonných předpisů se samy zastupovati nemohou, a co nejpřísněji pod vlastní zod-

povědností jich práv ostříhati a všech kautel šetřiti, aby žádné újmy nebo škody neutrpěly.

II. Cís. patent ze dne 9. srpna 1854 vytkl pro nesporné řízení tyto zásady:

1. Soudci jest uložena povinnost jednat z úřední povinnosti, na žádost stran jin potud, pokud zákon sám tak nařizuje (§ 1). Toto officiosní zakročení soudcovo vztahuje se jmenovitě na všechny úkony a opatření týkající se osob stojících pod zvláštní ochranou zákonů a v případech v zákonech zvlášť vyčtených, kde soud o bezpečnost jiných osob má pečovati (§ 2, 1. odst.).

2. Za tím účelem má soudce z úřední povinnosti vyšetřiti všechny okolnosti a poměry, jež mohou míti vliv na soudcovské nařízení, má dále z úřední povinnosti vyslechnouti strany samy nebo jiné o věci zpravené osoby po případě i znalce, nebo jiným vhodným způsobem pátrati a všechny k bližšímu vysvětlení potřebné listiny si vyžádati (§ 2 ad 5).

3. V jednotlivých případech jest soud též povinen na ukončení jednání naléhati a má tudíž z úřední povinnosti bdíti nad tím, aby strany soudcovským příkazům v určené lhůtě vyhověly; z povahy a pojmu officiosního řízení plyne, že soudce má právo v případech, v zákoně vyčtených nevyčkávati teprve návrhů stran, nýbrž sám iniciativy se chopiti s dle svého vlastního uvážení potřebná nařízení vydati.

4. Podstatný rozdíl mezi nesporným a sporným řízením pozůstává též v tom, že známá zásada písemného řízení sporného »quod non est in actis, non est in mundo«, — jež ovšem v nynějším ústním řízení již neplatí — z oblasti nesporného řízení rovněž jest vyloučena, a naopak soudce jest povinen přihlížeti též k okolnostem skutkovým, jichž strany sice neuvedly, o nichž však soudce zvěděl jiným způsobem, a zejména i k dřívějším v téže věci u soudu konaným jednáním (§ 2).

5. Další důsledností officiosního zakročování soudcova jest, že nařízení o předmětech nesporného řízení nesmí býti nikterak spojena s řízením průvodním. Soudce musí jasně míti na zřeteli, že tu není jeho úkolem rozhodovati o sporných otázkách soukromých práv stran se týkajících, a že mu zákon spíše ukládá, aby nerozhodoval předčasně o právech stran, nýbrž aby buď ihned právní jednání zavedl, neb účastníky odkázal na pořad práva; ovšem musí v tomto případě, pokud zvláštní předpisy tak nařizují, pečovati o to, aby až do skončení sporu byla poskytnuta jistota nebo stav věci se nezměnil (§ 2 ad 7).

6. Nemají-li žádosti stran formálností méně podstatných, nesmí je soudce z tohoto důvodu již zamítnouti, nýbrž naopak jest povinen strany přiměřeným způsobem poučiti, kterak lze nedostatky jednotlivých podání nebo předložených listin odstraniti a jasně a zevrubně vyznačiti důvody, z nichž žádost se zamítá. Přílišnou úzkostlivost a přísné přihlížení k formě zákon v nesporném řízení přímo zavrhuje, an ustanovuje, že stranám nešetření přesných formálností při obstarávání jich právních záležitostí nemá býti na újmu (§ 2 ad 8 a 10).

7. Dalším důsledkem právě uvedené zásady jest, že stranám musí býti ponechána volnost, aby mohly žádost odmítnutou v cestě rozkladu čili představení soudci opětně přednésti a další vysvětlení jemu podati k tomu cíli, aby soudci byla poskytnuta možnost ještě jednou svoje rozhodnutí důkladně

zkoušeti a žádost stran pečlivě uvážit a to z té příčiny, aby strany byly ušetřeny před újmami, jež průtahy a dovoláním se vyšších instancí spojené, s sebou přinášejí; týž účel sleduje i další předpis, že

8. soud může dle svého uvážení vzít zřetel i na představení a stížnosti po uplynutí lhůty podané v těch případech, kde změna nařízení by neměla v zápětí škodu pro osobu třetí. Rekursy ve věcech nesporných musí tudíž 1. instance i po uplynutí lhůty přijmouti a vyšší instanci předložit (§ 11); jinak ovšem v řízení sporném (523 c. ř. s.).

9. Předpis platný v písemném řízení sporném, že strany v rekursech musí se obmezití toliko na obsah spisů, neplatí v nesporném řízení; naopak stranám jest volno v představeních a rekursech nové okolnosti a průvodní prostředky uvádět (§ 10).

10. Odchytkou od zásady, že recurs má účinek odkládací (jinak nový s. ř. § 524) ustanovuje § 12 cís. pat., že nařízení v nesporných právních záležitostech až na jisté výjimky ihned mohou býti vykonána, pokud soudce ze zvláštních důvodů neuzná za nutné, aby se vyčkalo uplynutí rekursní lhůty; soudce jest též povinen, když byl podán recurs, v případě hrozícího nebezpečí učiniti potřebná opatření k zabezpečení účastníků (§ 12).

11. Pozoruhodnou zvláštností, kterou se nesporné řízení vyznačuje, jest rekursní právo soudce I. instance, neboť má-li soudce pod vlastní zodpovědností a zákonnou povinností k náhradě před každou újmou chrániti osoby jeho zvláštní ochraně svěřené, musí mu též býti poskytnuta možnost i nařízení vyšších instancí rekusem brát v odpor; připuštění tohoto opravného prostředku jest zejména nutno tenkrát, když soudci pro tuto jeho úřední činnost byl uložen trest nebo náhrada škody. Zákon poskytuje mu též právo dokonce vyhotovení a doručení nařízení vydaných od vrchního soudu zadržeti až do rozhodnutí nejvyššího soudu, jestliže provedením tohoto nařízení jeho chráněncům by byla způsobena nenahraditelná škoda (§ 15).

12. Aby dále soudci bylo možno se vším důrazem chrániti zejména práv osob jeho zvláštní ochraně svěřených, má též dle zákona právo, nebylo-li jeho nařízení uposlechnuto, z úřední moci exekuci naříditi neb opatrovníka k provedení exekuce zříditi, a rovněž poručníky a opatrovníky, kteří neuposlechnou soudních nařízení, ačkoli byli zvlášť k tomu vybídnuti, jich úřadu zbaviti a náhradu škody chráněnci způsobené jim uložiti (§ 19). Právo exekuci z úřední moci zavéstí vztahuje se též na jiné zvláštní záležitosti nesporného řízení, poněvadž jest výsledkem soudní moci v officiosním řízení.

13. Při uzavírání smluv sluší k tomu zřetel brát, aby úmysl stran byl zřejmě vyjádřen, aby o právních účincích smlouvy nemohly vzejíti pochybnosti a konečně, aby šetřeno bylo formy k platnosti jich potřebné a jasným sepsáním listin všem sporům se předešlo (§ 2).

III. Příslušnost.

Ze zásady ovládající nesporné řízení, že soudce má z úřední povinnosti při všech svých opatřeních a nařízeních pečlivě šetřiti zákonných předpisů a tudíž již z úřední moci má nad tím bdíti, aby nesporné záležitosti vždy ve smyslu zákona byly vyřízeny, též plyne, že soud nejsa vázán údaji stran má z úřední povinnosti vyšetřiti poměry pro příslušnost rozhodné, ku kterémuž konci může žádati na účastnících všechna potřebná vysvětlení (§ 41 j. n. 3. odst.).

IV. Legitimace stran.

Soudce nesmí dopustiti, aby osoby, jež nejsou oprávněny samy před soudem se zastupovati, jakékoli právní jednání předsevzaly beze svých zákonných zástupců, musí z úřední povinnosti zkoumati a po případě u spisů podržeti plné moci a legitimační listiny osob, jež jednájí cizím jménem, a jest konečně jeho povinností bdíti nad tím, aby žádné právní jednání nebylo uzavřeno beze spolupůsobení těch, jichž slyšení nebo svolení k platnosti jeho jest zapotřebí (§ 2).

V nesporných věcech není z pravidla nikdo povinen přibrat sobě advokáta. Soud však může strany, od nichž byl opětovně vadnými nebo nepřipustnými žádostmi obtěžován, k tomu přidržeti, aby svoje podání si dali od advokáta sepsati a podepsati, ač jsou-li advokáti v místě soudu (§ 5).

V. Zvláštní předpisy o řízení.

U okresních soudů jest stranám ponecháno na vůli, ač není-li nic jiného ustanoveno, podati svoje žádosti buď písemně neb ústně. U sborových soudů I. instance musí býti žádosti z pravidla podány písemně a toliko ve zvláštních případech jest dovoleno o žádosti ústně přednesené protokol sepsati (§ 4). V oněch korunních zemích, kde byl zaveden notářský řád, mohou veřejně zřízení notáři, je-li to v prospěchu stran, býti soudem zmocněni ku předsevzetí oněch aktů nesporného řízení, jež nejsou podmíněny předchozím soudcovským rozhodnutím (§ 3). Soudní výnosy ve věcech nesporných mohou býti doručeny též osobám domácím. Doručení do vlastních rukou nebo zástupci plnou mocí opatřenému sluší naříditi jen tenkrát, když to zákon výslovně předpisuje nebo když soudce proto, že při rozhodnutí nebo vyřízení žádosti jsou připojeny listiny v originálu, nebo z jiných důvodů pokládá za nutno užití zvýšené opatrnosti (§ 6).

Ustanovení civilního soudního řádu o vrácení ve stav předešlý pro zmeškání lhůty nebo stání platí i pro nesporné řízení, pokud promeškání lhůty nebo stání má za následek právní újmu, již stížností k vyššímu soudu nebo novým nějakým podáním napravití nelze (§ 17).

(Viz též čl. Kurator, Poručenství, Řízení pozůstalostní, Přihláška dědická, Odevzdání pozůstalosti, Fideikomis, Legitimace nemanželských dětí, Legalisace listin, Prohlášení za mrtva, Tlumočníci, Amortisace, Notářství, Deposita.)

Řízení objektivní (v tiskových věcech).

I. Pojem.

Při trestných činech, jež spáchány byly obsahem tiskopisů a stíhány z povinnosti úřední, jest zůstaveno rozhodnutí státního zástupce, aby buďto obžalobu na určitou osobu vznesl anebo v zájmu veřejném žádal, aby soud o tom nalezl, zda obsah tiskopisu trestní čin zakládá, a aby v tom případě vyslovil zákaz dalšího rozšiřování tiskopisu toho (§ 493 tr. ř.). Toto t. zv. objektivní řízení zakládá se v úvaze, že při trestných skutcích spáchaných obsahem tiskopisu, zvláště periodického, pátrání po pachateli spojeno jest s mnohými, mnohdy nesnadno překonatelnými obtížemi a že při těchto deliktech, spáchaných zvláště periodickým tiskem, jest to hlavně v zájmu veřejném, aby se postihl tiskopis a aby se zákazem dalšího rozšiřování učinil neškodným.

II. Řízení.

K návrhu státního zástupce na zavedení objektivního řízení nalezá soud I. stolice ve shromáždění 3 soudců anebo, běží-li o přestupek, okresní